

ЛОТИН ТИЛИ ВА ТИББИЙ ТЕРМИНОЛОГИЯ ФАНИДАН ЎҚУВ ТОПШИРИҚЛАРИНИ ТУЗИШ МЕТОДИКАСИ

Сайдуллаева Муқаддам Акбаровна

Тошкент тиббиёт академияси

Ўзбек ва хорижий тиллар кафедраси катта ўқитувчиси

Тел: +998909754262

Аннотация. Ушбу мақолада тиббиёт олийгохларида лотин тили ва тиббий терминология асосини ўзлаштиришга, шунингдек бу билимларни амалиётда қўллаш, шакллантиришга ва талабаларга тиббий атамаларни лотин ва юнон дублетларини ўргатиш методикалари ҳақида тушунтириб ўтилган.

Калит сўзлар: ўқув топшириқлари, тиббий терминлар, лотин тили, лингвистик компетенциялар, кўникма ва малакалар.

Abstract. This article explains the methods of learning Latin language and the basis of medical terminology in medical universities, as well as applying and forming this knowledge in practice, and teaching Latin and Greek doublets of medical terms to students.

Keywords: academic tasks, medical terms, Latin, linguistic competences, skills and competences.

Дунёда инглиз, француз, немис ва бошқа ривожланган хорижий тилларни ўқитишга доир илмий адабиётларда ўқув топшириқларининг мазмунига, фойдалилик даражасига алоҳида эътибор берилади ва таълим жараёнида савол, топшириқ ва машқлардан унумли фойдаланилади. Халқаро тажрибада ўқув топшириқлари ўзаро мулоқотнинг самарали бўлишига қаратилади. Амалда фойдаланиладиган ўқув топшириқлари аввалдан белгиланган маълум мезонлар асосида шакллантирилади.

Ўзбекистонда ҳам тиббий терминларни ўқитиш методикаси компетенциявий ёндашувга асосланмоқда, дарс жараёнида лингвистик компетенцияларни шакллантириш малакавий компетенцияларнинг ривожланишига олиб келиш кўзда тутилмоқда. Талабаларда таълим тарбия, қонун ва қоидалардан ҳамда дидактик тамойилларидан келиб чиқиб, талабаларнинг Лотин тили ва тиббий терминология асосини ўзлаштиришга, шунингдек бу билимларни амалиётда қўллаш, шакллантиришга ва талабаларга тиббий атамаларни лотин ва юнон дублетларини ўрганиш йўли билан йуналтирилган ўз касбий маҳоратларини кенгайтириш ва ривожлантириш, уларнинг кундалик, илмий ва касбга оид соҳаларда фаолият олиб боришларида коммуникатив компетенцияларини шакллантиради ва улардаги мавжуд

кўникмалар ривожлантирилади. Айниқса, бўлажак тиббиётдаги талабаларнинг кўникма ва малакаларини ўзлаштирган ҳолда касбий кўникма ва малакаларга эга бўлиши; талабаларнинг мазкур йўналишдаги билимларини халқаро стандартларга мувофиқ равишда эгаллашини таъминлаш; бакалаврият талабаларини тўғри талаффуз қилишга ўргатиш;грамматик формаларни тушуниш ва атамаларнинг маъносини билиш;мустақил равишда луғатсиз ёки луғат билан анотомик, клиник ва фармацевтик атамаларни таржима қила олиш ва тузишга қаратилган. Талабалар тиббий атамаларни кейинги курс махсус модулларида қўллаш, тушуниш ва тадбиқ этишда ёрдам беради. Латин тили ва тиббий терминология фанини ўқитишда терминни тушуниш, ўқий олиш, гапира олиш ва ёза олиш. Бундай вазиятда латин тили ва тиббий терминология фанини ўқитиш методикасининг асосий вазифаси талабаларда эшитганларини тўғри тушуна олиш, адабий тилда раво ва мантиқан изчил гапира олиш, матнни ўқиб тушуна олиш ҳамда тўғри ва мазмунли ёза олиш кўникмаларини ривожлантириш лозим. Бу масъулиятли вазифани, албатта, такомиллаштирилган ўқув топшириқлари орқали амалга ошириш мумкин. Шу маънода латин тили ва тиббий терминология фанини ўқитиш таълимида ўқув топшириқларини ишлаб чиқишнинг лингводидактик асосларини такомиллаштириш масаласи ниҳоятда долзарб ҳисобланади.

Давлат таълим стандартлари ва миллий баҳолаш мезонларига мувофиқ тарзда Латин тили ва тиббий терминология фанини ўқитишда савол, машқ ва топшириқлар мазмунини танқидий ўрганиш, уларни нутқий кўникма ва малакаларни ривожлантириш ва баҳолаш нуқтаи назаридан тавсифлаш ва таснифлаш зарурати мавжуд.

Мамлакатимизда кейинги йилларда бир қатор тиббий терминларни ўқитиш методикасига доир илмий-методик тадқиқотлар олиб борилди. Жумладан, Рустамова С.Ш, Сайдуллаева М.А,Абдуллаева Р.М Латин тили ва тиббий терминология. Дарслик РИО ТТА 2017,2020,~ 2022 йил 269 б,М.Н Чернявский Латинский язык и основы медицинской терминологии.Учебная литература для студентов медицинских вузов. Издание третье,исправленное и дополненное. Москва ШИКО 2007, 2017 йил кабилар ўз тадқиқотларида Латин тили ва тиббий терминология фанини ўқитишда янги педагогик технологиялар асосида ўқитишни тарғиб қилган. Шунингдек, узлуксиз таълимда латин тили ва тиббий терминларни ўқитиш методикаси бўйича ҳам бир қатор тадқиқотлар олиб борилган. Таъкидлаш жоизки, тиббий терминларни ўқитиш методикасига турли даврларда филолог олимлар ҳам дастур, дарслик муаллифлари сифатида ўзларининг муносиб ҳиссасиларини қўшдилар. Turdiyeva K., Namraqulova M., Verezovskaya R., Mahkamovlar кабилар шулар жумласидандир. Кондратьев, М.Н Чернявский латин тили ва тиббий терминология таълими мақсади ва мазмунини

ишлаб чиққан ғояларига таяниб лотин тили ўқитишда янги - ортиқча грамматизмдан воз кечиб, талабаларда кўникмаларни ривожлантириш, луғат ва матн асосида хорижий тилни, жахон маънавиятини талаба тафаккурига сингдириш, талабани турли нутқ вазиятларига тайёрлаш, ижодий тафаккур соҳибларини тарбиялаш йўналишни бошлаб берди.

Тиббий олий таълим тизимида ўқув топшириқларидан фойдаланишнинг бугунги аҳволини ўрганиш ва прагматик мазмундаги ўқув топшириқларининг лотин тили ва тиббий терминология фанини ўқитишда таълимидаги ўрнини белгилаш;

дарсликлардаги ўқув материалларининг ДТС ҳамда дастур талабларига мослигини қиёсий ўрганиш, шунингдек, уларни ўқитиш билан боғлиқ муаммоларнинг сабабларини аниқлаш ва ечимлар таклиф қилиш;

ўқув топшириқлари орқали талабаларда тинглаб тушуниш, гапириш, ўқиб тушуниш ва ёзиш (саводли ва мазмунли матн тузиш) кўникмаларини ривожлантириш методларини ишлаб чиқиш;

фикрлаш кўникмаларини ривожлантиришнинг мазмун, усул, воситаларини ишлаб чиқишни такомиллаштириш;

тиббий олий таълимда савол, машқ ва топшириқлар билан ишлашда қулай ва амалий аҳамиятга эга метод, усул ва технологияларни танлаш;

ишлаб чиқилган таклиф ва тавсияларни тажриба орқали дарсликлар мазмунида, лотин тили ва тиббий терминология фанини ўқитишда дарсларида синаб кўриш ва олинган хулосаларни умумлаштириш.

тиббий олий таълимнинг лотин тили ва тиббий терминология фанини ўқитиш, тиббий таълим методикасига оид дарс машғулотларида ўқув топшириқларидан фойдаланиш жараёни ҳисобланади.

Тиббий олий таълимда ўқув топшириқларини ишлаб чиқишнинг педагогик, психологик, лингвометодик асосларини такомиллаштириш усуллари, тизими ва технологиясини тадқиқ қилиш ташкил этади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Постовалова В.И. Картина мира в жизнедеятельности человека // Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира / отв. ред Б.А.Серебренников. М.: Наука, 1988. С. 8-69.
2. Маслова В.А. Когнитивная лингвистика:учеб. Пособие /Мн.Тетра Системс, 2004. 256 с.
3. N.N. Goncharova Linguistic picture of the world as a object of linguistic description. Чернявский М.Н. Латинский язык и основы медицинской терминологии. - М.: ЗАО «Шико», 2011.
- 4.Энциклопедия лекарств. - М.: РЛС, 2011.
5. Khakimov, M. K., & ugli Melikuziev, A. L. (2022). The History of Paralinguistic Researches. *International Journal of Culture and Modernity*, 13, 90-95.
6. ogli Melikuziev, A. L. (2022). HISTORICAL AND MODERN CLASSIFICATION OF PARALINGUISTICS. *Academicia Globe: Inderscience Research*, 3(10), 126-128.